

Syddansk Universitet

Godt gemt gammel 'gospelmusik'

Holck, Jakob Povl

Publication date:
2016

Document version
Forlagets udgivne version

Document license
CC BY-NC-ND

Citation for pulished version (APA):
Holck, J. P. (2016). Godt gemt gammel 'gospelmusik' Syddansk Universitetsbibliotek.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Godt gemt gammel 'gospelmusik'

Af Jakob Povl Holck

De forputter sig stadig dernede i dybet, godt gemt og heldigvis samtidig fint beskyttet i indbindingen på flere hundrede år gamle bøger. Her tænkes naturligvis ikke på bogorme, men på de åbenbart ret så talrige fragmenter af svundne tiders tekster.

De ældste fragmenter i Herlufsholm-samlingen, og i flere af de andre særsamlinger på Syddansk Universitetsbibliotek, udgør på mange måder eksotiske brudstykker af menneskehedens hukommelse, hvor hvert lille ord eller bogstav, hver illustration – ja selv skrivematerialet/mediet og blækket – har en historie at fortælle og en helhed at passe ind i. I takt med at videnskaben kan udlede flere og flere informationer af selv den mindste bid af en tekstside, stiger fragmenternes værdi som kulturhistoriske vidnesbyrd og vigtige kilder. Her er et stort potentiale inden for humanistisk såvel som tværfaglig grundforskning. Og det er uanset, om der er tale om håndskrevne ord på et stykke pergament fra den tidlige middelalder eller trykte tekster fra slutningen af 15. eller starten af 16. århundrede.

Et eksempel på et spændende tryk, muligvis fra starten af 16. århundrede, kan findes gemt i Herlufsholm 498.6 – en smuk, pergamentindbundet bog med titlen *Speculum vitæ aulicæ. De admirabili Fallacia et Astutia Vulpeculæ Reinikes Libri quatuor, nunc primum ex idiomate Germanico latinitate donati [...], Auctore Hartmanno Schoppero*, udgivet i Frankfurt am Main 1579. Den lille bog, der er rigt illustreret, er en sjælden og kostbar latinsk udgave om den stærkt løgnagtige ræv 'Reineke Fuchs', der med list og snak undgår den visse død i alvorlige retssager og ender højt på strå. Herlufsholm-samlingen mønstrer i øvrigt flere ældre bøger om denne ræv.

Det er i bogens omslag, indvendigt i bagpermen, at man kan ane et stykke trykt musik på groft kludepapir. Musikken lader sig identificere som en bid af den jødisk-kristne hymne *Magnificat*, der ifølge Lukasevangeliets kapitel 1, vers 46-55, tillægges Jesu mor Maria og derfor også benævnes Marias lovsang. Her er tale om én af de tre store lovsange (lat. *magnificare* = at lovprise, gøre stor) inden for den romersk-katolske kirke, hvor denne hymne liturgisk bliver brugt i forbindelse med tidebønnen vesper (bøn ved solnedgang) i diverse antifonale kombinationer, dvs. med en særlig brug af typisk 2 kor til fremførelsen. Fragmentets nodesystem med kvadrat- og diamantformede noder vil givetvis kunne interessere musikhistorikere, ligesom det med stor sandsynlighed vil være muligt at identificere trykkestedet og det præcise årstal for trykket. Fragmentet sidder dog stadig fast i bogen og er delvist dækket af papir/pergament. Med udviklingen inden for røntgenteknologien kan man sagtens forestille sig, at man i fremtiden på SDU vil kunne læse hele fragmentets tekst og samtidig få undersøgt, om der sidder flere musikbidder i den samme bog. Fragmentets synlige tekst er del af denne tekstlige sammenhæng (Vulgata):

Magnificat anima mea Dominum,
et exsultavit spiritus meus **in Deo salutari meo**,
Quia respexit humilitatem ancillae suae.

Min sjæl ophøjer Herren
Og min ånd fryder sig over Gud, min frelser!
Han har set til sin ringe tjenerinde.

Hvorfor sidder musikken så der? Nodesiden er del af flere sammenpressede stykker papir/andre fragmenter (således også fra middelalderen m.v., herom senere), der er brugt til afstivning og sammenhæftning af bogen. Vi kan kun gisne om, hvorvidt den katolske tekstbid skulle være blevet særligt udvalgt til dette formål – eventuelt i et tysk, protestantisk miljø.

Men selve Marias lovsang har været populær i århundreder på tværs af religiøse skel og er blandt andet blevet musikalsk bearbejdet af Antonio Lucio Vivaldi (1678-1741), Johann Sebastian Bach (1685-1750) og Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791).

Ovenfor:

Fragmentet med bidden af lovsangen *Magnificat* sidder stadig godt fast som del af bagpermen, der også har andre fragmenter.

Til venstre:

Et våbenskjold, antageligvis fra anden halvdel af 1500-tallet, pryder pergamentomslaget. En tysk ørn sidder i toppen af skjoldet.